

Kultur

Katrine Hornstrup Yde

En kontrolosyg sprogrevser, en grammatiknørdet flueknepper og en dyslektisk sprogvirtuos fra kulturredaktionen har spillet alle sprogrøgteres våde brætspilsdrøm, krimiforfatter Susanne Stauns Sprogspillet. Det bliver til et stædigt, solidarisk oprør mod snobbet sprogpoliti, men også en nysgerrig og andægtig stund rundt om det varme lejrball, der hedder nyt og gammelt dansk

📷 Mia Mottelson

🕒 22. december 2018

💬 Kommentarer (34)

»Flere studerende går på skrivekursus for at klare en videregående uddannelse PUNKTUM De har især problemer med at skrive en sammenhængende og forstående tekst PUNKTUM.«

Det er Lone Nikolajsens stemme i højtlesningsstaccato, der møder mig, da jeg åbner døren til mit kontor.

Luften er usædvanligt tung og fugtig. Jeg er ankommet 45 minutter senere end aftalt. På cyklen herhen har jeg frygtet konsekvensen af min forsinkelse. Det er trods alt mit ansvar som redaktør at skabe trygge rammer for mine medarbejdere – at holde en slags orden på tropperne.

Og i dag er en særligt anspændt dag for tre af dem.

Filmredaktør Christian Monggaard og kulturjournalisterne Lone Nikolajsen og Anna von Sperling sidder samlet omkring mit ovale mødebord og ænser mig knap. Jeg lister mig ned på en stol og tager notesblokken frem.

Sperling gumler nikotintyggegummi på livet løs, Nikolajsen patter på en lakridsstang, Monggaard ruller en træbrik rundt mellem fingrene som en pokerchip. De er dybt koncentrerede.

Imellem dem ligger et rundt, lidt grimt, brunt og grønt spillebræt af pap med en række felter (Fup & Faktum, Grammatik, Godteposen, Staveplade og Det Sorte Hul står der) og nogle træbrikker. Sprogspillet hedder det.

Anna von Sperling tygger lidt på den tekst, Lone Nikolajsen netop har oplæst fra spørgsmålskortet i kategorien »Grammatik«. Sperlings opgave er at udpege sætningens ene sprogfejl. Hun læner sig frem og rynker øjenbrynene:

»ForSTÅende? ForSTÅENDE tekst?! Ja, der skulle jo så nok have stået forståeLIGE tekst, vil jeg mene,« siger hun og lader så kroppen dumpe tilbage i stolen igen.

Sprogspillet er udviklet af krimiforfatter Susanne Staun og er ifølge dets hjemmeside »Danmarks eneste brætspil om sprog«. Det gør den til en våd drøm for sprogrøgttere, der gerne vil have (mest) ret.

Af samme grund er det redaktionens bud på årets julebrætspil. De tre stolte kulturskribenter har gejlet hinanden op i ugevis. Lone Nikolajsen har flere gange ladet en intimiderende bemærkning falde om sit tidligere medlemskab af den grammatiske studiekreds i Folketingets administration.

Her beskæftigede de sig med spørgsmålet: Hvordan ser en dansk sætning ud? Og de lavede grammatiske analyser af Jyske Lov.

Grine med Susanne

Sammen med Christian Monggaard er hun en af avisens største yndlinge hos korrekturlæserne. Det er nærmest lidt ... behageligt, lidt skadefrydefuldt at kunne påpege en sproglig fejl hos en af dem.

Lone Nikolajsen nikker af Anna von Sperlings svar.

»Korrekt. Der står, at fejlen er hentet fra en artikel på dr.dk,« tilføjer hun.

Sperling udstøder et spontant, hånligt grin. Så stivner hun og smækker hånden for munden.

»NEJ!«, råber hun!

»Der grinede jeg lige ad nogen sammen med Susanne Staun!«

Anna von Sperling er ikke en sprogtu som Monggaard og Nikolajsen. Hun har »dyslektiske træk«, som hun kalder det. Det kræver særlig koncentration for både redaktør, redigerende og korrekturlæsere at få en tekst af Sperling helt sprogligt korrekt gennem farvandet.

Sætningerne flyder kækt, klogt og sjovt derudad som hos få andre i Danmark, men der er for det meste et hav af tastefejl og stavfejl af den slags, som mange skribenter straks opdager ved gennemlæsning, men som hun aldrig selv ville få øje på.

»Det springer ikke i øjnene«, siger hun, mens jeg forestiller mig de der små sorte bogstaver, der bliver til myrer og kravler ud af skolebogen i *Gummi-Tarzan*.

Sperlings rolle i spillet er dels stolt at springe ud som dyslektisk og i samme åndedrag opponere mod hele sprogspilkonceptet og alt, hvad det står for.

For et sprogspil er ikke bare et sprogspil. Det etablerer et hierarki, hvor det at stave, skrive og tale korrekt per se gør én til et mere begavet og ordentligt menneske end dem, der ikke kan.

»Hvis man følger Susanne Staun på de sociale medier, vil man vide, at hun er benhård. Hun er en af dem, der ikke holder sig for god til at rette andre,« medgiver Monggaard.

Det bryder Lone Nikolajsen sig heller ikke om. Man skal ikke fryde sig over andres fejl. Men man skal heller ikke sjuske med henvendelsen til andre mennesker.

»Min hadefejl er forkerte forholdsord, som typisk ikke skyldes uformåenhed, bare sproglig dovenskab, og tilslører, hvordan tingene forholder sig. F.eks. sagde Holger K. Nielsen engang, at Danmark var i krig *i forhold til* Irak. Totalt forbudt,« sukker hun.

Der går et gys gennem lokalet.

»Men Susanne Staun er også en af dem, der ingen forståelse har for ulighedsspektet ved sprog,« siger Sperling og taler sig hurtigt varm:

»Det er vildt, når folk fuldstændig uden hensyntagen til, at vi har borgere, der ikke er vokset op med dansk som modersmål, eller er ordblinde eller ikke har lange

videregående uddannelser, bliver ved med at hamre løs på den sproglige korrekthed. De underkender jo, at sprogets funktion er at understøtte relationer mellem folk – at alle skal høres.«

Det er altså det manglende hensyn, Sperling opponerer imod. Men i spillet mestrer hun faktisk sagerne temmelig godt. I hvert fald springer hendes røde brik igen og igen foran de andres.

Lige nu, mens Sprogspillet går ind i sin anden time, er sproglig korrekthed hos dem alle tre den gud, de dyrker andægtigt.

»Hvordan staver man til fyrrårsfødselsdag?« spørger Sperling Monggaard i en omgang Stavepladen.

Han kigger frem for sig som en skytte lige før skuddet.

»Fire nul bindestreng å r s f ø d s e l s d a g,« siger han.

Sperling ryster på hovedet.

»Det er stavet med bogstaver ud i én køre!«

Hun læner sig mod mig:

»Lige nu har jeg optur over at finde ud af, at mine kolleger rent faktisk godt kan lave fejl.«

Byldemor

»Er det et retfærdigt spil?,« spørger jeg dem alle.

»Nej,« mugger Monggaard og kigger ned på sin brune brik på brættet.

»Bliver man klogere på sprog?«

»Nej,« mugger Monggaard.

Men det synes Lone Nikolajsen nu alligevel, at man gør.

Da spillet gik i gang, var hun på toppen helt sprogligt, siger hun, fordi hun lige havde haft den fornøjelse at »flueknepe en kollegas tekst«. Nu har hun det endnu bedre. Også fordi hun lærer noget:

»Jeg kan godt lide kategorien 'Godtepose', hvor man skal gætte betydningen af alle mulige eksotiske ord. 'Byldemor', for eksempel, det var rigtig ulækkert, det betyder det døde væv, der er inde i en byld.«

»AD,« siger jeg. Nikolajsen nikker begejstret. »Alle de ord, der har været der, dem kan jeg rigtig godt lide.«

Under spillet lærer vi også, at 'Brødkone' rent faktisk er en kvinde, der sælger brød – og ikke en, der har giftet sig med nogen for pengenes skyld.

'Rageskaft' er ikke et ord for det mandlige kønsorgan eller et rengøringsredskab, men for en mager, høj person.

»Mens græsset gror, dør horsemor« er et mundheld, der betyder, at tingene udvikler sig for langsomt. De tre skribenter må dog google »horsemor« for at forstå, at det oprindeligt har betydet hoppe med føl. Det, synes de, er lidt sørgeligt.

»Miskønnet« betyder at bruge det forkerte pronomen om en transperson. Det gætter de.

Generelt er spillet helt opdateret, når det kommer til det voksende vokabular, der udspringer af LGBTQ+-aktivisme. Det er altså både det helt gamle og det helt nye danske sprog, der hyldest.

Som sådan virker spillet en del mere oppe på beatet end Dansk Sprognævn, der først sidste år, lærer vi i et spørgsmål, føjede ordet 'pressetjeneste' til ordbogen.

Monggaard tør lidt op på mit spørgsmål: »Altså det er lidt sjovt. For eksempel når man i kategorien »Staveplade« bliver tvunget til at stave til ting, man ikke er hundrede procent sikker på.«

Spillet gør ham til et kontrolmenneske på rulleskøjter, høj på retstavningsadrenalin.

En kamp mod overjeget

Reglerne er ret enkle. Man slår med en terning, rykker sin brik rundt på brættet, svarer på den kategori, man er landet på, eller lader terningen gå videre til næste mand, hvis man svarer forkert. Når man er kommet brættet rundt, har man vundet spillet.

Det er altså alles kamp mod alle. Men ret hurtigt bemærker jeg, at de tre sprogforfængelige kolleger ikke alene er ude efter at slå hinanden. De vil også slå SPILLET – finde fejl, simpelthen.

Svarer nogen forkert, gribes der prompte til telefonerne for at faktatjekke, om det nu kan passe. Det er ikke hinandens sprogsnobbede overlegenhed, de er ude efter at

underminere, det er også det spil, der per definition tænker sig selv som overlegent, som skal hives ned fra piedestalen.

»Vi har fundet en fejl, mens du var væk, tror vi,« siger Sperling glad.

»Ej, *ved* vi,« retter Lone Nikolajsen.

»Der stod, at der kun er én dag i ugen, der ikke er opkaldt efter en gud«, siger Sperling.
»Og det var lørdag,« supplerer Monggaard ivrigt.

»Ja,« svarer Sperling. »Og nu tror vi, at mandag er opkaldt efter månen.«

»Det tror internettet også,« siger Nikolajsen.

»Vi må nok hellere ringe nogen op og spørge, før vi skriver det i artiklen,« siger Sperling.

Senere brokker Monggaard sig over, at der ikke synes at være overensstemmelse i, hvilke sammensatte navneord der har bindestreg eller er i to ord eller ej, da han efter en lang tænkepause staver 'chopsuey' forkert – 'chop suey', er hans gæt.

»Her er det måske ikke spillet, der tager fejl, men det synes jeg så, at Dansk Sprognævn gør,« siger han bestemt.

Og sådan går tiden med det. Intens snak om grammatik, kolon, mundheld, nyord, denglish. Det, jeg frygtede ville splitte de tre ad, har faktisk bragt dem nærmere hinanden. Som sidder de og luner sig sammen ved det lejrball, der hedder dansk. Og langsomt rykker Anna von Sperlings brik i større og større spring frem på brættet.

Lortespil, lortespil

Da hun kun er ét spørgsmål fra at nå slutfeltet, hviner Monggaard et par oktaver højere, end jeg nogensinde har hørt før.

»Find fejlen,« læser Lone Nikolajsen op: »Jeg vil ikke sætte procenter på KOMMA men det er et scenarium KOMMA der bestemt ikke kan udelukkes.«

Sperling tøver. »Jeg vil ikke sætte procenter på, men det er et scenarium ... Altså der vil jeg tænke, hedder det 'scenarie' eller 'scenarium'? Det hedder 'scenarie'. Det tænker jeg ...,« siger hun.

»Så vandt du sgu! Lortespil, lortespil, lortespil,« råber Monggaard. »Det skulle have været mig!«

»Faktisk blev du nummer tre, Monggaard,« påpeger Nikolajsen.

»Arh, det kan man ikke sige,« svarer han.

»Grammatisk?«

»Mjah.«

Så folder Sperling sig ud i en slags takketale:

»Jeg har det dobbelt, for det bobler i min krop over, at jeg lige har vundet. Hvis man tager i betragtning, hvad jeg sagde indledningsvist, så er det en lille sejr for mig at se, at jeg kan bruge sproget i praksis, selvom jeg ikke kan stave ud i luften og huske, hvad et adverbium er. Det sidste spørgsmål her kendte jeg for eksempel ikke reglerne for,« siger hun.

»Men samtidig har Susanne Staun fået mig til at grine af andre menneskers sprogfejl, hvilket gør lidt naller på en måde.«

Så snakker de lidt om det onde tvist i reglerne, der gør, at man, når man lander på feltet Det Sorte Hul, er afhængig af modstandernes nåde: De andre kan rykke én seks felter frem, seks felter tilbage eller lade én blive stående. Det kræver næstekærlighed, kold konkurrenceiver eller strategiske studehandler uden garanti.

»Det er totalt rigtigt, at der er Det Sorte Hul i slutspurtsspillet, fordi det også kommer til at handle om samvittighedsgæld. At man kan vælge at være ond, synes jeg er rigtigt set,« siger Lone Nikolajsen.

»Det er jo også det, der gør, at det ER et familiespil,« tilføjer Sperling. »Det betyder, at den 16-årige eller Anna von Sperling også kan ende med at vinde det hele.«

»Men man kan også meget hurtigt komme op at skændes,« advarer Monggaard.

»Jeg kan godt lide at skændes, bare det ikke er om noget alvorligt,« siger Nikolajsen.

Så er der en lille pause. Jeg skynder mig hen for at åbne et vindue og lukke noget ilt ind i rummet.

»Er det o.k. med jer, hvis jeg låner spillet med hjem til jul? Jeg har voksenjul i år,« spørger Anna von Sperling.

De andre nikker høfligt og ærgrer sig vist over, at de ikke var først med det spørgsmål.

Sprogspillet. Udviklet af Susanne Staun. 335 kroner. Kan købes via sprogspillet.dk.